

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vazirligi
Termiz davlat universiteti

O'zbek filologiyasi fakulteti
O'zbek tili va adabiyoti kafedrasi dotsenti(PhD)

“KASBIY NUTQ MADANIYATI”

Mavzu: Taqdimot tayyorlash va amaliyotlar

Termiz - 2025

Reja:

1. Taqdimot tushunchasi va ahamiyati
2. Taqdimot tayyorlash bosqichlari
3. Kasbiy nutq madaniyati va taqdimot o'rtasidagi bog'liqlik
4. Taqdimotda estetik va texnik talablar
5. Xulosa va tavsiyalar

Taqdimot — bu ma'lum bir mavzu bo'yicha axborotni tinglovchiga aniq, lo'nda va tushunarli shaklda yetkazish jarayoni. Unafaqat ma'lumot berish, balki auditoriyani qiziqtirish, ishontirish va ta'sir ko'rsatish vositasidir.

Taqdimotda nutq madaniyati, ko'rgazmali vositalar va ta'sirli ifoda muhim o'rinni tutadi.

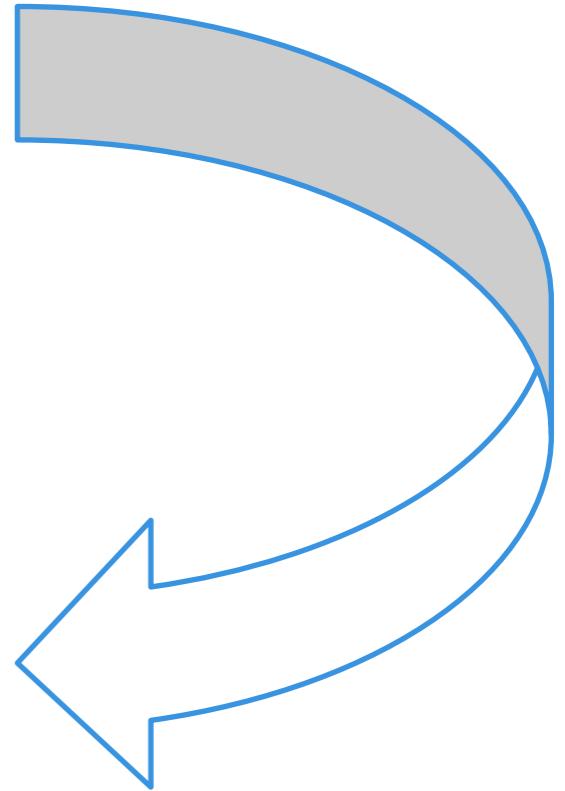
Taqdimot ahamiyati :

Fikrni aniq va tartibli ifodalashni
o'rgatadi;

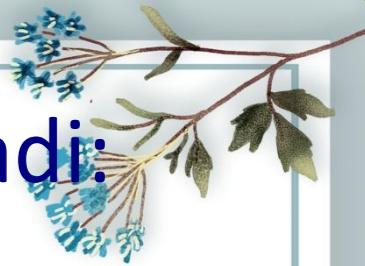
Kasbiy sohada o'z g'oyalarini samarali
himoya qilish imkonini beradi;

Auditoriya bilan samarali muloqot
o'rnatishga yordam beradi;

Shaxsning o'ziga ishonchini va nutq
madaniyatini oshiradi.

Taqdimot tayyorlash bosqichma-bosqich amalga oshiriladi:

1. Mavzuni tanlash va maqsadni aniqlash

Taqdimotning muvaffaqiyati to‘g‘ri tanlangan mavzu va aniq maqsadga bog‘liq.

Savol ber: “Men bu taqdimot orqali nimani yetkazmoqchiman?”

2. Ma’lumot to‘plash va tahlil qilish

Ishonchli manbalardan ma’lumot yig‘ish, kerakli fakt va misollarni tanlash zarur.

Ma’lumot qisqa, aniq va tinglovchi uchun foydali bo‘lishi kerak.

3. Tuzilmani rejalashtirish

Taqdimot uch qismdan iborat bo'ladi:
Kirish (mavzuni ochish, e'tibor jalb qilish)
Asosiy qism (asosiy fikrlar, dalillar)
Xulosa (yakuniy natija va tavsiya)

4. Slayd tayyorlash

Har bir slaydda faqat bitta g'oya bo'lsin.
Matn qisqa, fon toza, rasmlar aniq va mos bo'lish kerak.

5. Mashq qilish va chiqish

Taqdimotni oldindan mashq qilish, nutq ohangini tana tili va vaqt ni boshqarish muhim.

Kasbiy nutq madaniyati

Bu — mutaxassisning o‘z sohasiga xos atamalarni to‘g‘ri ishlatalish, fikrni aniq va madaniyatli ifodalash, tinglovchini hurmat bilan tinglash va so‘zlash ko‘nikmasidir.

Har bir kasb egasi o‘z nutqida adabiy til me’yorlariga, ohang va talaffuzga, etika qoidalariga amal qilishi zarur.

Taqdimot bilan bog'liqligi:

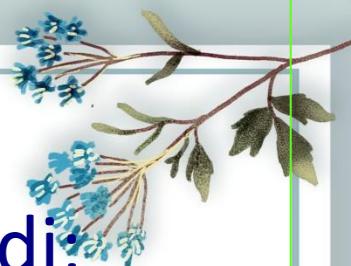
Taqdimot kasbiy nutq madaniyatining amaliy ifodasi hisoblanadi;

Taqdimotda so'zlovchining nutq uslubi, ohangi va talaffuzi uning madaniy darajasini ko'rsatadi;

Madaniyatli nutq tinglovchining e'tiborini oshiradi va ishonch uyg'otadi;

Taqdimotda so'z tanlash, pauza, mimika, imo-ishoralar muhim ahamiyatga ega. Yaxshi tayyorlangan taqdimot — bu ma'lumot bilan birga nutq madaniyatini namoyon etish vositasi.

Shuning uchun taqdimot tayyorlashda nutq madaniyatini shakllantirish birinchi o'rinda turadi.

Taqdimotda estetik va texnik talablarda bo'lishi lozim.

1. Estetik talablar

Taqdimot nafaqat mazmunli, balki ko'rksam va jozibali bo'lishi kerak. Estetik jihatdan chiroyli tuzilgan slayd auditoriyaning e'tiborini tortadi. Shu bois quyidagi jihatlarga e'tibor berish zarur:

Fon va matn ranglari uyg'un bo'lishi;
Har bir slaydda ortiqcha matn va bezaklar bo'lmasligi; Rasmlar, jadval va diagrammalar aniq va mos joylashtirilishi; Matn o'qilishi oson bo'lgan shriftlarda yozilishi (masalan, Arial, Calibri).

2. Texnik talablar

Slaydlar soni 10–15 tadan oshmasin;

Har bir slaydda asosiy g’oya bo‘lishi kerak;
Rasm, video yoki ovozli effektlar me’yorda
qo’llanilsin;
Proyektor yoki kompyuterda taqdimotni oldindan
sinab ko’rish zarur;
Fayl nomi, tartibi va fayl hajmiga e’tibor berish
Estetik va texnik jihatdan to’g’ri tayyorlangan
taqdimot — kasbiy madaniyat va mas’uliyatnir
belgisi.

Taqdimotda nutq madaniyati mutaxassisning fikrini aniq, ravon va madaniyatli tarzda auditoriyaga yetkazish qobiliyatidir. Nutq madaniyatini saqlash uchun so‘zlash ohangi tabiiy va aniq bo‘lishi kerak, juda tez yoki juda sekin gapirish tinglovchining e’tiborini susaytiradi, intonatsiya orqali muhim fikrlarni ta’kidlash mumkin.

Taqdimotda adabiy tildan foydalanish, og‘zaki va nojo‘ya so‘zlardan qochish zarur, murakkab fikrlarni sodda, lo‘nda va tushunarli tarzda ifodalash taqdimotni samarali qiladi. Tinglovchilarga hurmat bilan murojaat qilish, savollarga xotirjam javob berish, fikr bildirganlarni diqqat bilan tinglash muhim, mimika, imo-ishoralar va ko‘z bilan aloqa nutqni yanada ta’sirli qiladi.

Taqdimot jarayonida auditoriya bilan samarali muloqot qilish nutqning asosiy qismidir. Tinglovchilar bilan doimiy ko‘z bilan aloqa o‘rnatish, ularni fikr bildirishga jalg qilish va savollarga xotirjam javob berish muhim.

Auditoriyaning e’tiborini saqlash uchun nutq ohangi, pauzalar va imo-ishoralardan to‘g‘ri foydalanish kerak.

Psixologik tayyorgarlik ham katta ahamiyatga ega, chunki stress yoki asabiylik nutq samaradorligini pasavtiradi.

Taqdimot

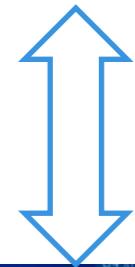
oldidan chuqur nafas olish, mashq nutqlarini takrorlash va ishonchni oshirish mashqlari yordam beradi.

Shu bilan birga, o'zini erkin his qilish va ijobiy kayfiyat nutqni ta'sirli qiladi.

Taqdimot tayyorlash va nutq madaniyati ko'nikmalarini rivojlantirish uchun amaliy mashg'ulotlar muhim o'rinni tutadi. Talabalar yoki mutaxassislar o'zaro taqdimot qiladilar, bir-birining chiqishlarini tahlil qiladilar va fikr-mulohazalar bilan o'rtoqlashadilar. Shu jarayon orqali har bir qatnashchi nutqdagi xatolarni ko'radi, ularni tuzatadi va o'z chiqishini yanada mukammal qiladi. Amaliy mashg'ulotlar tinglovchilar bilan muloqot qilish, ohang va intonatsiyani to'g'ri qo'llash, pauza va imo-ishoralarni me'yorida ishlatish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

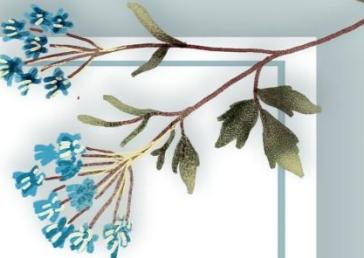

Taqdimot tayyorlash va amaliyotlar kasbiy nutq madaniyati ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Samarali taqdimot nafaqat auditoriyaga ma'lumot yetkazadi, balki nutq madaniyati, ohang, talaffuz va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Taqdimot jarayonida mavzuni aniqlash, ma'lumotni tahlil qilish, slaydlarni estetik va texnik jihatdan tayyorlash, nutq madaniyati qoidalariiga rioya qilish va auditoriya bilan samarali muloqot qilish muhim. Amaliy mashg'ulotlar va tajriba almashish orqali xatolar aniqlanadi, yangi uslublar o'rganiladi va chiqish ko'nikmalari mustahkamlanadi.

Savollar ?

1. Taqdimot nima va uning asosiy maqsadi qanday?
2. Taqdimot tayyorlashda qaysi bosqichlar mavjus? va har birining vazifasi nima?
3. Kasbiy nutq madaniyati taqdimot jarayonida qanday ahamiyatga ega?
4. Slayd tayyorlashda estetik va texnik talablar qaysilar?
5. Amaliy mashg'ulotlar va tajriba almashish taqdimot ko'nikmalarini qanday rivojlantiradi?

E'tiboringiz uchun rahmat !

@Aziza_shaymardanova

o‘qituvchi: Shaymardanova Aziza Raimjanovna